

משא"כ במשיכה שנקרו היא הולאה מרשות המוכר לרשות הקונה ונקבה החפץ ע"י שזה האחר שמסכו ראה שיח' רשותו זוכה לקונה וכן בהגבהה, זה נקרא זכא לו ע"י אחר, ולפיכך שפיר מפרשין כל דתן אל"כ זכא להם, דמיירי ע"י משיכה וז"ל בהגבהה הם דרכו להגביה, ולא מפקינן אלא מעות וחליפין — וזכא אל"כ הא דנקדושין שם איחא זכ"מ ונקנינהו, אך גבי הא דנענין שנקבה ע"י אחר איחא לשון ונקנינהו ודו"ק.

סימן עא

ב"ה. לכבוד ה' כהלכה ראוי לברכה ברבי' והמשכה אשר לאם שלה ככה לומד תורה בהבנה וזה כמר אברהם אביש ברוטש ג"י.

ע"ד שאלתך בענין איסור יניאח לחו"ל באיזה אופנים מותר כיניאח כנס הרמב"ם ז"ל כתב צ"כ מה' מלכים כ"ט אסור לנאת מא"י לחו"ל לעולם אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזור לארץ וכן יולא הוא לסחורה אבל לשכון בחו"ל אסור אל"כ חזק שם הרשב"א ור"י שמואל לנאת אינה מידת חסידות שברי מחלוקת וכליון שני גדולי הדור היו ומעני נרם גדולה יולאו ונתחייבו כל"י למקום עכ"ל מנצח דכל שאין דעתו לחזור לארץ אין שום היחור לנאת מא"י לחו"ל בשום אופן אם לא במקום סכנה נפשות וכ"כ התוס' צ"י דף י"ג ע"א ד"ה ללמוד תורה וכ"י ורק אם דעתו לחזור אז מותר במקום מנאת הנ"ל הא לא"כ גם זה אסור.

ולכאורה נראה דדעת רש"י ז"ל אינו כן שכתב בקידושין דף ל"א ע"ב אהך עובדא דרב אסי שאל לר' יוחנן מה לנאת מא"י לחו"ל לקרוא אמת ח"ל אינו יודע אחרת פורתא כדו אמת ח"ל אסי נחלת לנאת המקום יחזיקר לשלום ופירש"י נחלת לנאת סבור כי שדעתו לחזור למקומו לבבל יחזיקר לשלום עד מקומך עכ"ל ור"י מוכח דגם כשאין דעתו לחזור מותר משום ס"ק כ"ו שבעלה דבאמת דעת רש"י כן היא ושעטמו משום דבגמ' לא נזכר שיחזור לא צ"י דף י"ג ע"א ולא צעירובין פ' מי שהוליוהו דף מ"ז ע"א אלא מעשה ציוסף הבבלי שילא אחר רבו ללמוד תורה ומשמע סתמא שערך דירתו כמ"ש אסור לנאת מא"י לחו"ל וכ"י ומעמא [כ"ל] ללמוד תורה ולישא וכ"י עכ"ל הפא"ש ולא ידעתי מה משמע דיוסף הכהן עקר דירתו ולא כי דעתו לחזור משום דקתני סתמא ולא נזכר שיחזור בלא הכ"י מעשה רב לא לשמעיין היתר יניאח מא"י ללמוד תורה קהתי אלא לשמעיין שכן מעמא בעומא חו"ל ללמוד תורה ולענין זה אין טעם להזכיר שבי' דעתו לחזור דהא לענין עומא כן בחו"ל אין הבדל בין דעתו לחזור או אין דעתו לחזור וא"י כיו מוכיר שבי' דעתו לחזור הוינא מני למעטי שההיתר של יוסף הכהן למעמא בעומא חו"ל היא משום שבי' דעתו לחזור ואף שזה דבר שאין הדעת עושה בכך מ"מ מכיון שאין כאן המקום לשמעיין הא חו"ל כנותן ממשל לפני עור שאין בו דעת כ"כ שיעשה כזה וא"י משום דקתני שילא אחר רבו ולא קתני שהלך אחר רבו משמע לי שילא לגמרי צעקרת דירתו כנס באמת הויסא בגמ' שלפנינו שהלך אחר רבו וכ"כ גירסת הר"ם צעירובין שם אך בר"ם צ"י שם גרס שילא אחר רבו והכי איחא גמ' במס' שמוח' פ"ד הכ"ז אבל מ"מ אין לדקדק מהא מידי דשפיר שייך לשון יניאח גם בדעתו לחזור ובדעתו צ"פ מקום שבהו נותנין עליו חומרי המקום שילא משם והיינו כשדעתו לחזור וגם באותו דין עצמו כתב במס' שמוח' שם הכ"ז כן שילא לחו"ל מלקח אותו מכת מרדות והאי ודאי אפילו בדעתו לחזור אשפ"כ קתני לשון יולא וכן הרשב"א כיו"צ וליכא למשמע מינה מידי על כן דברי הפא"ש בזה נריבין אללי תלמוד.

כנותן יכול לשמור עליהם אם לא ראה זה האחר לחזור ולהפקידם בידי הנותן, ואין הנותן יכול להכריחו שיחזור ויפקידם אליו, ולפיכך אם חזר האחר והפקידם אלל הנותן, ליכא למימר דמסתמא קיבל הנותן שמירה עליהם דמי מענין כך שהנותן ישמור לנורך האורחין, זה האחר שמפקידם ודאי אינו מענין דמה איכפה לו, והנותן ע"כ גבי' אינו מענין לשמור עליהם שהרי זכא להם ע"י אחר ואפילו אם כי זה האחר איש נאמן שלא ישמוט ויאלל, מ"מ אין שמירה הנותן עליהם, לכן גם עכשיו שחזר זה האחר והפקידם אלל הנותן, לא אמרי' שהנותן קבל שמירה עליהם אלא אמרי' דאשאל דית' שיכיו המנות מונחים שם בלא שמירתו, ושפיר אמרי' דכיון דזכא לו ע"י אחר כמי שיחד לו קרן זית דמי דרך אושלי לביתא.

והא חינוח אם זכא לו ע"י אחר במשיכה, אבל אם זכא לו בהגבהה או חליפין דלא מעולם לא יולאו המנות משמירת הנותן, הית לן למימר דגם לאחר שזכה להאורחין המנות עדיין משמר עליהן וקיימי ברשות צב"כ לשמירה, ל"כ כיחד לו קרן זית, ואדרבה נראה נומר דאפילו לשמואל דאמר בפקדון דכרגלי המפקיד, הנימ אם המפקיד בעצמו הפקיד חפצים שכבר באו לידו קודם שהפקידו, דככ"ג ס"ל לשמואל דהכנה כרבי דנעני הנפקד קבל עליו שמירה בפירוש, אבל בסתמא לא קבל שמירה, אפילו לרבנן דהוי קבל שמירה, מ"מ לא ניחא להמפקיד דנעני חומותן גמי ליקום פיר' ברשותא דהצרי, אבל בזכא לו ע"י אחר ונשאר ברשותי, מודה שמואל דלא יולאו מרשות הנפקד לענין חומותן כל זמן שלא פירש המפקיד דלא לשמרה צ"י אלא יחד לו קרן זית, דככ"ג לא שייך לומר דלא ניחא פיר' ברשותא דהצרי דהא אכתי לא פירי מקרי כיון שעדיין לא באו לידו ואש"פ שזכא בהם בקנין, וע"כ בין לרב בין לשמואל נריך לומר דהא דתן דזכא להם ע"י אחר הוי ברשות האורחין מיירי במסן לאחר במשיכה, דלא הוי כיווד לו קרן זית כנ"ל, וממילא נכונים דברי רש"י ז"ל מאור, וא"ש ג"כ מה שלא ה' נריך לרש"י לפרש מ"ש בליק דכיון דזכא לו ע"י אחר כמי שיחד לו זית דמי, מאחר שכבר ביאר במשנה דכך זכא לו ע"י אחר במשיכה מיירי.

(ג) ברם דא נריך, כיון דלא מיירי אלא במשיכה, אמאי קתני במתני' סתם זכא להם דמשמע דכל שזכה ע"י איזה קנין שהוא מהני, איברה בקידושין שם איחא גמי סתמא ונקנינהו ניחא ע"י אחר, ומפרשין גמי ע"י משיכה כנ"ל, אבל שם עדיין אפשר ליישב קצת לפי הסוגיא ופירש"י שם ד"ה ה"י יתי' למקבל, אבל כאן אינו מחויב, ואמנם דמחמת קנין ההגבהה אפשר לומר דהוי בכלל משיכה, ואף לענין חומותן דינו כמו במשיכה דמאחר שזכא לידו יוכל לקחה אותו לביתו, ואין הנותן יכול לעכב על ידו ואינו ברשותו של הנותן כמו שציארנו, אבל קשה הא משכח"ל בקנין חליפין, דהא משמע צ"י בקידושין שם דמזכה לאחר בקנין חליפין לא מני הזוכה לקחה לביתו, וליכא חשש לשמים ואכל עי"ש, ובתוס', וא"כ משכח"ל צ"י דמי שזכה להם בחליפין דלא יולאו מרשות הנותן וכן לדעת רב כרגלי הנותן, ואמאי קתני זכא להם סתם, וכרי לדעת רש"י בקדושין שם אפשר לקנות בחליפין ע"י אחר שלא צפוי המקבל כמבואר בתוס' שם.

אכן נלע"ז דלשון זכא סתם משמע שלא ע"י חליפין, דלא שייך לשון זכא אלא היכא דהאדם נריך לזכות בדבר על ידי רשותו כדן משיכה בהגבהה ואחר שהמקבל זכא ע"י מה שאדם אחר מחבין לזכות בשבילו על ידי ידו חליו או רשותו, אבל אם אדם נעשה שליח לקנות דבר לחבירו ע"י מעות או חליפין, לא השליח הוא הזוכה ומזכה להקונה את החפץ הנקנה, אלא המעות קונים, דכיון ששולם מעות צעד החפץ בשליחות הקונה, החפץ נקנה להקונה ממילא ע"י זכה בנתיבות ס"י קפ"ב סוס"ק ב' ובצ"מ תלחא ח"א ס"י שפ"ז וכן הקנין חליפין שהכלי הוא במקום המעות כיון שמשך זה קנה זה ולא שייך בזה זכא דהזכר, לריבין רק שיעשה זה האחר שליחו של הקונה ולא לעלם הקנין,

אז גם כשאריך בשביל זה לקבוע דירתו בחו"ל ולא יחזור לארץ שפיר דמי.

אלא שגפנ"ד ח"ל לא דגם או ס"ל כהחוס' דגם במו"א אשה בל"י מותר לו ללכת לחו"ל לישא אשה אשר חפץ בה מ"מ ככ"ג י"ל דגם הרמב"ם יסבור דלא החירו רק כשדעתו לחזור אבל כשאין דעתו לחזור לפי שהאשה בחו"ל מהנה עמו שלא יחזור ל"י אז אם אינו מו"א אשה בל"י מותר לו להשקע בחו"ל דל"י יבעל מחובתו לישא אשה והחירו לבעל מ"א דירה בל"י בכדי לקיים המצוה לישא אשה אבל אם מו"א אשה בל"י חלה שרונה לירד לחו"ל בכדי לישא אשה שנושאת תן בעניו ויחר אפי"ש שגם זה מ"א מ"מ אינה חובה לכן לא החירו חלל בדעתו לחזור דומ"א למחורב ולב"ל מן העב"ם אבל אין דעתו לחזור לא החירו כמו שלא החירו להשקע בחו"ל בשביל מחנות כל זמן שאין רעב חזק בל"י ובין דברך דכתובות ה"ל סתמא דמלתא מיירי שבי מו"א אשה בל"י ואפי"ה השקע בחו"ל בשביל אשה שבו"ל לכן קל"ג ר"ה ואמר ברך המקום שהרגו אבל כשאנו מו"א אשה בל"י שפיר מותר ללכת אפי"ש שלא יוכל לחזור עם האשה לארץ ולכן שפיר בת דמותר ללכת לישא אשה ולא התנה בזה שיחזור לארץ בדרך שהתנה גבי יו"א להל"ל מן העב"ם משום דלישא אשה לפעמים מותר גם כשלא יוכל לחזור לארץ כגון בל"י מו"א אשה אחרת בל"י ואין להקשות אמאי לא ביאר הרמב"ם דבר זה דכבר ידוע שאין דרך הרמב"ם לכתוב רק מה דמפורש בגמ' ולא מה דסתמי מדיוקא ובין דחילוק זה לא שמעין חלל מחמת הקושית מתוך ד"ר חנינא ה"ל לא כתבו הרמב"ם אפי"ש דהכלתה היא.

ואפילו אם נאמר דהרמב"ם מותר בכל אופן ללכת לישא אשה אף כשאין דעתו לחזור ואפי"ה כשמו"א לישא אשה בל"י נלע"ד דלא תקשה עליו מהך ד"ר חנינא ה"ל שברי כתב הרמב"ם שם לענין יו"א לשבן בחו"ל מפני שחזק הרעב בארץ אפי"ש שמו"א ללכת אינה מדת חסידות שברי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו ומפני זה גדולה יאלו ונחתיבו כל"י למקום עב"ל ולפי"ז יתכן דכ"ס במו"א אשה בל"י ויו"א להשקע בחו"ל בשביל אשה אחרת נא"ה הימנה לא עדיף מהיו"א מפני זה גדולה שאפי"ש שמו"א נחתיבו כל"י למקום לכן אמר ברך המקום שהרגו — ואל ישי"ך לכן לחלק דשאר מחלון וכליון שילאו רק מפני זרבי גופם וכ"י לכ"ס לקיים מדת חסידות לסבול מן הרעב ולא ללכת משא"כ זה שילא לחו"ל לקחת לו אשה כחפצו אפי"ש שמו"א אשה בל"י כיון שאינו כחפצו מ"א קטב"ד בל"א וליכא מדת חסידות להיפך מן מ"א ולא ה"י לו ליעש אבל ז"א דכל המצוה לישא אשה כחפצו אפי"ש שיכול לקיים המצוה בל"א אחרת הוא כדי שיגל מהכרחי עבירה כמו שמפרשים מה שנאמר ויעבוד ויקב בל"א ובאשה שמר שבל"א עבד מ"א עשה וברחל נאמר מלך תעשה ולכן אף שהחירו ללכת לחו"ל ליקח אשה כחפצו אפי"ש שהמ"ע יכול לקיים בל"י ולא נזכר רק להשמר מעבירה ה"ז דומה ליפת הו"א שהחירו החורב כנגד ה"ה"ר אבל אינו היתר גמור מאחר שעליו להחביר על יא"ו וזמנו שמינו בנש"א יפ"ה שנעש ע"ז אפי"ש שנא"ה כדי להשמר מעבירה ה"י ביו"א לחו"ל בשביל אשה כחפצו נעש אפי"ש שילא כדי להשמר מן הכרחי עבירה הואיל וזר"ך אדם להחביר על יא"ו ולא להל"ל עצמו מן ה"ה"ר ע"י עבירה אפי"ש שמו"א ופי' בהפלאה כתובות דף ק"י ע"ב על החוס' ד"ה הוא אמר לעלות ודו"ק.

היוצא מדברינו דכל שיו"א מל"י לחו"ל לנזך מ"א שהחירו ללכת בשבילה אם המ"א הוא דורשת שישקע בחו"ל ולא יחזור לארץ י"ל דג"כ החירו לדעת הרמב"ם דלא כהחוס' בע"ז שם ואף בל"י י"ל דדוקא להשקע כדי לישא אשה לא החירו ובינו כסתמא דמלתא דיכול למ"א אשה בל"י לקיים המצוה החיונית חלל שאותה שבו"ל חפצו זה אז לא החירו להשקע אבל אם ח"א למ"א אשה שחפצו עמו בל"י או ביו"א ללמוד תורה חלל רבו שבו"ל וזה אפילו אם מו"א ללמוד בל"י שפיר דמי אף להשקע.

ובהשקפה ראשונה היו חמינה מל"א חדתא דמ"ש הרמב"ם והחוס' דלריכין שיכ"י דעתו לחזור היינו דוקא בכולן לישא אשה או להל"ל מן העב"ם דל"אחר גש"א אשה וכל"ל מן העב"ם שוב אין לו שום נזך להשאר בחו"ל דיכול להעלות את אשתו לארץ וכן כל כיו"צ לכן לא החירו רק בדעתו לחזור אבל בכולן ללמוד תורה חלל אין שיעור וגבול ללימוד חלל רבו וכן בכולן לקיים כיבוד אב ואם אין שיעור לדבר שמי"א דל"א שקיים פ"א כיבוד א"ר"א שוב אין לו נזך להשאר בחו"ל בכדי לכבדם דודאי המצוה לכבדם לעולם ולכן אפי"ה אם דעתו לדור דירת קבע במקום רבו או לצ"ו ואינו בשביל מ"א שפיר דמי ללכת מח"י מל"א שכל יום ויום שישב שם יקיים המצוה ללמוד תורה כיו"צ א"ר"א שאין גבול לדבר מותר לו לעקור דירתו מח"י ולקבעו בחו"ל וממילא נכונים דברי רש"י ואף כי זה דחוק קצת בלשון הרמב"ם ומהחוס' שמשמעותם דגם ללמוד תורה לא החירו חלל בדעתו לחזור מ"מ בדעת רש"י י"ל כן.

ראי בעיה ח"מ"א דגם בלשון הרמב"ם יש להעמיס כן בריוח ובינו אם נאמר דכ"י דקאמר ויחזור לארץ לא קאי רק על מה דסמוך ל"י דכ"י להל"ל מן העב"ם אבל לא על לישא אשה ובינו משום דלישא אשה פעמים משכח"ל שאינו יכול לישא חל"א חלל אם יחל"א לקבוע דירתו בחו"ל לפי שאין האשה ר"ה לעלות עמו ואפי"ש שהוא ח"מ"א לעלות והיא ח"מ"א לא לעלות כופין חתנה לעלות כך כפי"ה אינה חלל בדברים בל"ב שהיא חלל כתובה וברי ח"י ישר חלל אשה ובפרט לפי"ש בחש"ר רד"ז ח"ג ס"י ת"י דאם התנה עמה לפני הגשוא"ן שלא להעלותה ל"י לא היו מתנה עמי"ה בחורב והנלו קיים וכ"י בנ"ה"ע א"ה"ע ס"י ע"ה בשם חש"ר ר"מ גלגלי ואף לדעת המב"ם בחש"ר ח"א ס"י קל"ט דלא מהני התנאי מ"מ ס"ל ההם דאם התנה שלא להוליכה לשום מקום חל התנאי משום שכולל דבר המורה עם דבר האסור ודלא כמ"ש בגמ"ר פ"ו מ"א"ש סוף ה"ה"א בשם מהר"א ששון עיי"ש ואף לפי"ש שגד"ד המב"ם שם דלא מהני אף תנאי כיו"צ רק שלא חפס"ד כתובה חלל הכ"י כופין אותה בשטון לעלות שחקיים גם היא מל"א ושיבת ח"י אפי"ש ששאר בני אדם אין צ"ד כופין לעלות ל"י משום דכ"י כמ"א שמתן שכרה בל"א מנד המענות שבה שאין כופין עליו וגם שכל כל אדם נוקפו אם יוכל להסתפרם זה ולא יעקור לחזור וללכת ממנה בשביל מחנותיו שמו"א ללכת מח"י יש בזה כמו פקחה נפש ולכן אין צ"ד כופין עליו ואפי"ה זה שאומר לעלות ואין לבו נוקפו והיא אינה ר"ה לעלות כופין אותה שהוא חייב במחנותיו ויסתיע מלמעלה בשומר מ"א לא ידע דבר זה ולא אינה ר"ה ולא שומעת חלל שלא בכתובה ובה"כ שהתנה כופין אותה בל"י ואם אינה שומעת לא חלל בל"א כתובה מפני תנאה שהתנאי אינה מועיל לה חלל לגבי בעלה שאינו יכול לכופה אבל לא לגבי צ"ד ואם לא השמע ח"י עוברת ע"ד חכמים עכ"ל המב"ם מ"מ כיון שאין זה בידו של הבעל שיכ"י בל"י כופין אותה לעלות דמי וימר דמזדקקי ל"י כי ד"ה לכפוחה דכ"י מומחין כמ"ש בקל"ה"ה ס"י ח' ממילא אינו יכול להיות דעתו לחזור ל"י ככ"ג ואפי"ה שרי ללכת לחו"ל ובינו משום דאם לא יעקור דירתו לחו"ל לא יתנו לו אשה נמל"א כל דירתו בחו"ל לארץ לשם מ"א לישא אשה.

והא דאמר ר' חנינא בכתובות דף ק"א ע"א אחיו נשא כותית ומת ברך המקום שהרגו שכו"חיה מה החוס' דכ"י דעתו לחזור אסור ללכת לחו"ל אפילו לישא אשה הנה כבר העיר בפ"ה"ש שם דיש לארץ ק"ה החוס' דהתם מיירי שבי מו"א אשה בל"י דלא לא החירו ללכת כדמשמע בע"ז דף י"ג דלא נחלקו בה"ה רק בלימוד תורה אבל בלישא אשה ל"ע במו"א אשה בל"י אסור ללכת רק החוס' לשיעתיכו בכתובות דף כ"ט ע"א ד"ה כיכי חז"ל וכן דס"ל דגם בלישא אשה גם כשמו"א אשה בל"י החירו ללכת לכן הו"ר"ו לחדש דנא"ן דעתו לחזור לא החירו עכ"ד הפ"ה"ש וא"י י"ל דהרמב"ם וסו"מ"ה דמו"א אשה בל"י אסור ללכת ומק"ל להאי דכתובות ככ"ג אבל בל"י מו"א אשה בל"י ומותר לו ללכת לחו"ל

אלא מעתה שוב קשה כיון דר' יוחנן ספיקו מספקא לי ולא הוי ידע חי שרי ללחא או לא מהיכן קמפשע פשיעא לי לרב אבי תלמידו דמוחר רבי לא שנה חיית מנין דוחק לומר דרב אבי שמע ד"ז מרב שבי ג"כ רבו ללא משום כבודו של ר' יוחנן שאל את דעתו וכשחמר לו איני יודע לא רבא משום כבודו של ר"י לומר לו ששמע מרב שמוחר דא"כ לא הוי משתמע הגמי לאשמעין מלהי' דרב וכו"ש שאין לומר דכוי מלחא דתליא בסברא ור' יוחנן הוי מסופק בהסברא ורב אבי ברירא לי הסברא דבכ"ג ודאי לא כי סומך עלמו על הסברא בזמן שדעתו של ר"י מסופקת בלתימיתא חותה הסברא.

ובדי ליש קר' זו אומר רש"י ז"ל דמה שאמר ר' יוחנן נהריתא ללחא דמשמע דאי לאו דמכיון דנהריתא ללחא מסתמא יודע הוא שמוחר הא לא"ה לא כי נותן לו ר' יוחנן רשות ללחא מחמת הספק ביינו משום דר' יוחנן קסבר כי שדעתו לחזור למקומו לנצל אכל אי הוי ידע שאין דעתו רק ללחא לקרחת אמו ולחזור לא כי מסופק בדבר ובי' מחיר לו בפירוש ללחא משום מלות כיבוד אס' ולחזור דאף אס' לא השיבא מלות כיבוד אריא כמו לגמור תורה ולישא אשה מ"מ לא גרע מללחא להליל ממון ישראל מיד עכ"ס או יולא לסחורה דודאי מותר כשדעתו לחזור רק משום דקסבר שאין דעתו לחזור מש"ה כי מסופק ולפיכך שפיר רב אבי יודע בנפשי' שדעתו לחזור ואין שום ספק איסור בדבר במקום כיבוד אריא על כן נהריתא ללחא ולא חש לספיקו של ר' יוחנן ומה שלא גילה רב אבי לר' יוחנן שדעתו לחזור ביינו משום דבאמת דכשחמר לו לקרחת אמה מהו הי' לו לר' יוחנן להבין דלקרחת אמו ולחזור לא"י קאמר דהו משמעות הלשון לקרחת אמה שהיתה בזה לכאן ורובה רק ללחא לקרחתה וכמ"ס המכריז"ט בחי' שם אלא משום מה כסבור כי ר' יוחנן שאין דעתו לחזור ולקמן א"ה יבואר לכן בפעם הראשונה כשחמר איני יודע לא עלה על דעתו של רב אבי שר"י סובר שאין דעתו לחזור כנגד משמעות שאלתו לקרחת אמה על כן חשב רב אבי דגם בדעתו לחזור מסופק רק כד אחרת פורתא התבונן רב אבי דאי אפשר שיכ"י אסור בדעתו לחזור ללחא לקרחת אמה דלא גרע מלהליל מיד עכ"ס או לסחורה אלא ודאי כסבור ר' יוחנן שאין דעתו לחזור לכן לבתר דאחרת פורתא והתבונן כ"ל דור אחת כדי לגלות לו שטעם בזה דקסבר שאין דעתו לחזור אך מפני כבוד ומורה רבו לא פתח פיו לומר דכיון וחכא עד שיפתח ר"י וישאל לשם מה הדר אחת אכל ר' יוחנן לא שאלו כולם מכיון שהבין מה שנהריתא ללחא כ"ל וכיון דשמע ר"א שנתן לו רשות ללחא שוב לא כי לו לורך לגלות לר' יוחנן שאינו כמו שסבור שאין דעתו לחזור מכיון שבה עושה את רבו עושה שחש"פ שצכ"ג ליכא פגשם בכבוד רבו כ"ג ומותר במקום לורך כשחומר לו בדרך כבוד מ"מ כשלא כי לו לורך ופערע שהי' נראה לו דמרתח רתה הלך ממנו בשתיקה.

וטעמא דכסבור ר' יוחנן שדעתו לחזור למקומו לנצל אע"פ שאמר לו בפירוש לקרחת אמה מהו שנתקשו בזה המכריז"ט והמכריז"ט בחי' נלע"ד משום דקודם לזה שאלו סתם מהו ללחא מא"י לח"ל ומדלחא ציאר בפירוש שכוונת שאלתו בדעתו נחזור משמע דשאל אס' מותר לו ללחא מא"י באין דעתו לחזור ולכן אחר שאמר לו ר' יוחנן אסור וחזר ושאל לקרחת אמה מהו שפיר הבין מהו ר"י דשאלתו כך היא אס' גם לקרחת אמה אסור באין דעתו לחזור דאס' כיוונתו לשאל בדעתו לחזור לח"ל קודם לשאל אס' גם בדעתו לחזור אסור ללחא מא"י לח"ל ואחרי שיאמר לו שגם זה אסור אז ישאל לקרחת אמה מהו מאחר דסתמא שאלתו הראשונה משמע דבאין דעתו לחזור קשאל ממילא גם שאלתו השני' נמי צכ"ג דאין דעתו לחזור קאי והא דקאמר לקרחת אמה מהו כיינו שמתחילת יציאה מן הארץ יבי' בו מלות משום לקרחת אמה ואחר שכבר יאל' לח"ל ברשות שוב יבי' מותר לו ללכת למקומו לנצל ולהיות שם אף שלא לורך כבוד אס'.

רעפ"ז יתבארו לן דברי תוס' כר"י בזמן שם שכתב אבא דקאמר ר' יוחנן נהריתא ללחא שחשב שלא כי רובה

וממילא יתכנו גם דברי רש"י בקידושין כ"ל דשפיר ס"ל דכיוצא לקיים כיבוד אריא שפיר דמי אפי' אס' אין דעתו לחזור דהא מלות כיבוד אריא אין לה גבול וכל ויס ויוס מלות עליו לכבד אריא לכן מותר להשתקע בחו"ל בשביל המלות ויבי' ראי' מדברי רש"י למה שכתבנו כי כיכי דלא תקשה עלי' מהך דר"ה בכחוצה כ"ל.

אבל למהכ"ע נלע"ד דאין לדקדק מדברי רש"י מידי דשפיר י"ל דאף רש"י ס"ל דכל שאין דעתו לחזור אסור ללחא אפי'ו לורך מלות כמ"ס החומ' בע"ז ומ"ס בקידושין דקסבר כי ר' יוחנן שדעתו של ר"א לחזור למקומו לנצל לא משום דכתי' משמע לי לשון נהריתא ללחא דקאמר ר' יוחנן או משום דלשון המקום יחזירך לשלום משמע לי חזרה למקומו בקציעות אלא משום דקשיא לשון "נהריתא" דמשמע דמשום שכן הי' רצונו בחיר לו וכו' חתמה דאמו ברעונו תליא מלחא ואמאי לא חמר לו שמוחר לו ללחא אכל נכון בדבר דנלח"ה קשה כיון דר' יוחנן מתחילה ספיקו מספקא לי ואמר איני יודע ע"כ שהי' לו סברא לכאן ולכאן ולא כי יודע למפשע א"כ כמה אפשר לי מלחא כד אחרת פורתא ואין לומר דלחחר דאחרת פורתא נתישב בדעתו שיש לבחיר למה חכא ר' יוחנן עד דהדר אחת רב אבי למשאל מיני' כו"ל לר' יוחנן תיכף כשנפשע לו האיכתיא להודיע לרב אבי ההוראה שמוחר לו ללחא ועוד למה לא פירשה לנו הגמי מעיקרה מאי קסבר ולכסוף מאי קסבר.

לכן נראה דודאי גם כשחמר ר' יוחנן נהריתא ללחא המקום יחזירך לשלום אכתי' כי ר' יוחנן בלתי ספק עומד ולא כי יודע לפשט ולכן לא חמר בזה לא איסור ולא היתר אלא נתן רשות לרב אבי שיעשה כרצונו ואע"ג דכל כב"ג הי' ראווי לאסור הייתי מספק דלא דמי לזה דכתב הרמב"ם בפ"ט מתמידין כ"ב לענין תדיר ומקודש דאחרי שיראה יקדים משום דכוי איכתיא דלא אפשרת אחרי עדיף דהתם שניהם שקולין מספק משא"כ בזה הלא קי"ל כר' יבוסע צעירובין דף ק' ע"א דשב ואל תעשה עדיף וא"כ עדיף עפי' שלא יעשה מעשה הייתי מן הארץ אע"פ שעי"ז מהצביל מכיבוד אריא מ"מ שפיר נתן ר"י רשות לר"א שיעשה כרצונו אס' נהריתא ללחא משום דהבין ר' יוחנן דכיון דלחחר דלחחרת רק פורתא הדר אחת רב אבי לישאל אותו אע"פ שרק לפני עשה קלה חמר לו שאינו יודע ולא כי זמן במשך האי פורתא דאחרת שיוכל ר' יוחנן למיפק ולידק ולאשכח מקום שיוכל למפשע מיני' ספיקו ולמה בל לחזור ולשאל אותו מהו הבין ר' יוחנן שדעת רב אבי הוא שמוחר לו ללחא ולא בל אלא לקחת ממנו רשות ומכיון דר' יוחנן רק מספיקא לא חמר לו היתר לא כי רשאי למנוע את הרשות מרב אבי שסובר שמוחר לו ללחא דאין ספיקא דידי' מוילא מידי ודאו של רב אבי אע"פ שהי' תלמידו דבדבר שהרב מסופק שרי לתלמידו' למיעבד כדעתה' וביינו דקאמר לו נהריתא ללחא כלומר אחת רובה לסמוך על דעתך שמוחר לך ללחא המקום יחזירך לשלום.

ובזה ח"ש נמי הא דקס"ד דרב אבי דר' יוחנן מרתח רתה עלי' דקשה ממ"ג אי מרתח רתה על מה שרובה ללחא דס"ל לר' יוחנן דמספק לורך להחמיר כו"ל לר' יוחנן לומר לי שלא יאל' ואי ס"ל דרשאי ללחא למה ירתה עלי' ולהי"ל א"ש דודאי ידע רב אבי שנתן לו רשות ללחא אלא דכוי קס"ד דאע"ג שנתן לו רשות משום דלא הי' יכול למנוע הרשות ממנו מאחר שאין ספיקו של ר' יוחנן מוילא מידי ודאו של ר"א מ"מ אבא גופא קרתה ר' יוחנן משום דלא הי' לרב אבי לסמוך על דעתו בחורה ודאי במקום שר' יוחנן רבו מסופק בדבר ונחשב כחולק על רבו בפניו ומשמע לי לרב אבי כן ממה שאמר נהריתא ללחא ולא חמר לו אס' ראוך ללחא משמע לי שכוונתו על מה שנהריתא ללחא כנגד דעתו עד שאמר לו ר' אלעזר אס' היתא דרתה לא הוי מנכרך לך אלא ודאי מה שאמר לשון נהריתא ללחא כ"ס מכיון שנהריתא ללחא דודאי דעתך היא שדאי מותר לך ללחא א"כ אין לך לחוש למה שאני מסופק בדבר.

אלה גם לדון דיני ממונות ודיני נפשות ונשיאת כפים וכבוד אר"ה וע"כ דס"ל להירושלמי כמ"ש בשאלות דלכל מצוה התירו לכן ס"ל דהתירו נמי משום מלכי אר"ה שאם יזכה יבחין אצל תחילת דברי המג"א נאמרו לפי"ד התוס' שפסק בש"ע כות"י דס"ל דש"ס דין חולק על הירושלמי מדלא הזכירו רק לישא אשה וללמוד ולהליל מידם עכ"ל דגם לקראת מלכי אר"ה לא התירו.

וגם מה ש"י המג"א שכן כתבו התוס' בצבורות דף כ"ע דגם למלכי אר"ה מותר ונראה כוונתו למ"ש התוס' שם בשם השאלות שמתיר ליעמא צביה הפרס לכל המצוה כמו לנאח לקראת מלכים עכ"ל ומדכתבו סתם לקראת מלכים משמע דגם לקראת מלכי אר"ה הותר וכמו שבאמת מצוה כן בשאלות אצל מ"מ אין רא"י משם רק דלדעת השאלות מותר לעמא לקראת אר"ה אצל לפי"ד התוס' בע"ז דלא לכל המצוה התירו ה"ה לקראת מלכי אר"ה לא התירו — ולא עוד אלא שמדברי התוס' בצבורות ה"ל מוכח להדיא דלפי"ד דלא לכל המצוה התירו אף לכבוד מלכים לא התירו ואע"ג דלכבוד מלכי ישראל ודאי התירו כמפורש להדיא בגמ' דמשום כבוד מלכות לא גזרו נלע"ג דהיינו לאו משום דחייב אדם לכבוד את המלך אלא משום דיש לזרך העם שהמלכים יתכבדו כדי שיהיו נשמעים להם ה"ל לנאח זאת מחמת המצוה לחלוק כבוד למלכות לא היו מתירין לעבור על איסור דרבנן ועוד דמצוה זו אינו אלא בפני המלך שאם אינו מכבדו בפניו מחלל בכוחו וסמכותו וע"ז אמר חורב שום תשים עליך מלך שחבא אימתו עליך אצל להשתדל ולרד לקראתו דאינו אלא כדי להרבות בכבודו אינו בכלל מצוה זו דאימתו עליך אלא אחיז מסביר דכל מה שמתרבה כבודו של המלך הוא מתקבל יותר על העם ודבריו נשמעים ובשביל זה התירו איסור דרבנן.

ובזה א"ש מה שהקשו צמור וקציעה וכו' חמד משה ע"ד המג"א מהא דפירש"י בחומש צ"י ואר"ה עה"פ ויולס וגר' ואל פרעם מלך מצרים נוס עליו לחלוק לו כבוד בדבריהם עכ"ל משמע דאף למלכי אר"ה לרד לחלוק כבוד ובאמת לא ידענא למה הקשו ק"ו וז' רק על המג"א הלא על גוף הגמ' דקאמרו ואפילו מלכי אר"ה שאם יזכה יבחין הו"ל להקשות למ"ל עממא דבבבא חפ"ל דמצוה לחלוק כבוד גם למלכי אר"ה אצל לפי"מ שביארנו לק"מ דהמצוה לחלוק כבוד למלכות דהו"ל מצוה גבירא אינו אלא בפניו חו"י ה"ל שנוהג גם במלכי אר"ה דמלכותא דארעא בעין מלכותא דרקיע דלכ מלכים ושרים ציד ה' לכן לרד לזכר שלא לזלזל בכבודו של שום מלכות אפי' מלכי אר"ה אצל מה שאמרו לעולם ירדן אדם לקראת מלכים אינו מחמת החובת גבירא לחלוק כבוד למלך שאף אם לא ירדן לקראתו אינו מבזה את כבודו אלא משום דמצוה להרבות כבוד המלך כדי שהעמא מלכותו על העם וזה רק במלכי ישראל ולא במלכי אר"ה אלא משום ענין אחר י"ש במלכי אר"ה שאם יזכה יבחין וע"ז קאמר המג"א דאע"ג דמשום ריבוי כבוד המלכות לא גזרו רבנן אצל משום אם יזכה יבחין גזרו דלאו מצוה חשובה היא.

כללא דמלתא דלפי"מ דפסק בש"ע י"ד כהוס' דלא התירו איסור דרבנן רק בשביל מצוה חשובה דהיינו ללמוד תורה ולישא אשה ולהליל מידם וכבוד הצריות אין לזוז מדברי המג"א דבשביל לילך לקראת מלכי אר"ה לא התירו שום איסור דרבנן הארכתי קצת בזה כיון שבחש"י כתב סופר הג"ל בד"ה ולדינא ר"ל וכו' דזה דברי המג"א מהלכה מכיון דברמב"ם מפורש דאפילו מפני מלכי אר"ה מדלגין ע"ג ארונות ולפי המהפך אין ללמוד מברמב"ם דס"ל כהשאלות משא"כ למאי דקו"ל כהתוס' דזקו דברי המג"א כדמוכח נמי בתוס' צבורות ה"ל כמו שביארנו.

ועכ"פ מצוה דלפי"ד השאלות התירו לעמא צבומא דרבנן גם לילך לקראת מלכי אר"ה וא"כ מוכח דלדעת השאלות התירו בכל המצוה ואפילו אינו מצוה גמורה והעוסק בה לא נפטר מן המצוה דהא גם לילך לקראת מלכי ישראל אינו מצוה גמורה כמו שביארנו לעיל וצורר שהעוסק בה לא נפטר משום מצוה למה יגרע ההולך לסחורה ש"י הפוסקים בשם ר"ת דהו"י ג"כ

לפי"ד המג"א שטעמו של המחבר משום דאמרו בגמ' דרק משום כבוד מלכים לא גזרו נאח דהמחבר חולק על הסור והרמב"ם מצלי שיצא לביטחון לדבריו מפוסקים אחרים ואין זה דרך הש"ע וגם כי צ"ל לא הסור מזה כלל אצל נכון הדבר דקשה ל"י להמחבר לפי"ד התוס' דס"ל דלא הותר עומא דדבריהם אלא בשביל מצוה חשובה מה יענו להא דהתירו אפי' לקראת מלכי אר"ה כדי שאם יזכה יבחין שאינו אפי' מצוה גמורה וכ"ש שאינו חשובה ממ"ע שצבורה ועל כן סובר המחבר דבאמת לפי"ד התוס' לא הותר בשביל מלכי אר"ה רק בשביל מלכי ישראל וכמ"ש המג"א ומה שהרמב"ם והטור לא ס"ל הכי משום דאזלי לעממיהו דס"ל כדעת השאלות דלכל מצוה התירו לעמא כדמוכח מדבריהם שכתבו שאם לרד לילך שם לדבר מצוה כגון לישא אשה וכו' משמע דלישא אשה וכו' לאו דוקא אלא לכל דבר מצוה כמ"ש השאלות וכן מפורש צמור להדיא לכן שפיר ס"ל דגם לקראת מלכי אר"ה שרי אצל המחבר שהשמיט הא"י לדבר מצוה משום דס"ל כדעת התוס' שהצילו צ"ל דלא הותר רק מצוה חשובה כמו שכתבנו לעיל שפיר השמיט גם הדין דמותר לעמא לכוון מלכים דמלכי ישראל אין לנו עכשיו צב"ס ובשביל מלכי אר"ה לא התירו כמ"ש המג"א.

ועפ"ז יתישב ג"כ הרא"ה שהצוה המג"א ממה שמסיים בגמ' משום כבוד מלכות לא גזרו רבנן משמע דוקא במלכי

ישראל אמרו ומשום כבודן ולא במלכי אר"ה שאינו אלא משום אם יזכה יבחין ובהש"י כתב סופר ח"א"ה סי' ל"ז הביא בשם מרן החת"ס ז"ל שדחה הרא"ה ח"ל הסבור ולפני"ד מראה דבמלכי אר"ה דשייך אם יזכה יבחין לא ה"י לרד לשנויי דפשיטא שדחה מצוה דרבנן דזה מקרי כבוד שמים ומשיקרא לא קשה ל"י אלא מלקראת מלכי ישראל שהוא כבוד הצריות ומשני דעומא דרבנן התירו וזה נ"ל צמור כדעת הרמב"ם דלא ס"ל לחלק בין מלכי אר"ה למלכי ישראל עכ"ל ובאמת כל הנומד בסוגיא צע"ה ה"י יכול לכוון מדעתו התירוץ של החת"ס ז"ל שהוא מראה פשוט וצמור עד שיש לתמוה על דבריו המג"א ז"ל אף לא הרגיש בזה אצל לפי הג"ל דהמג"א לא כתב דברו אלא לפי"מ דפוסק בש"ע י"ד כהתוס' דלא הותר עומא דרבנן "לכל מצוה" אלא להני מצוה חשובה דקשה צ"ע שם וכדעת התוס' וכוונת דבריו מאד דהא לפי שיטה זו ליכא למימר כמ"ש החת"ס דלא ה"י לרד לשנויי דפשיטא שדחה מצוה דרבנן דזה מקרי כבוד שמים דמה פשיטתא הוא זו הלא אין שום מצוה דוחה העומא דרבנן חוץ מהני דחשיבי ואי משום כבוד שמים הלא כל המצוה ה"י קיומן בכלל כבוד שמים כדאמרי בעלמא כולכם חייבים בכבודי ומהיכ"ת לומר דעדיף מצוה זו משאר מצוה שצמור דאין דוחין עומא דרבנן ובפרט מצוה זו שאינו אלא על ד' הספק אם יזכה יבחין ושמא לא יזכה וגם עיקר הדבר שמוח לבוא לידי הכחשה בין כבוד מלכי אר"ה לכבוד מלך המשיח שעתיד לבוא צ"ל שהוא כבוד שמים אינו חובה אלא מדת חסידות בעלמא שברי לא אמרו חייב אדם לרד לקראת מלכים אלא אמרו בצבורות דף ע' ונ"ה לעולם ישאדל אדם לרד לקראת מלכי ישראל וכו' ואפילו מלכי אר"ה וכו' ומלשון זה משמע שאינו אלא מנהג טוב ומדת חסידות ואף שצירושלמי צרכות פ"ג ה"א אמרו מצוה לראות גדולי מלכות וכו' היינו דגם מדת חסידות היא מצוה וכדמצינו שלפ"ק נקרא איסור ע"י תוס' הטניה דף י"א ריש ע"א ועכ"פ אינו רק מצוה דרבנן דודאי נקראת מצוה כמ"ש בהגהות מהר"ל חיות ציומא דף ל' וא"כ מה פשיטתא כ"כ שדחה עומא דרבנן אע"כ ל"ל כמו ש"י המג"א ומ"מ גם מ"ש החת"ס שזה נ"ל צמור כדעת הרמב"ם אמת ונכון הוא שדעת הרמב"ם כן מכיון דס"ל להרמב"ם כהשאלות אצל למה דפסק בש"ע כהתוס' האמת בדברי המג"א.

ובזה יתישב ג"כ שלא תקשה על המג"א מהירושלמי פ"ג דצרכות ש"ן עליו המג"א בעמנו שצו מפורש דגם לקראת מלכי אר"ה דוחה דרבנן כדמיייתי מ"י חייב צר אצל דמפסע על קברים כד' סליק דוקלעונוס מלכא והיינו משום דמצוה צירושלמי שם דלא רק ללמוד תורה ולישא אשה ולהליל מידם מעמא כהן

כולך לדבר מלוא מכולך לקרחת מלכי אר"י ולכן פשוט לפענ"ד
לדעת השאלות ולפי שיטת ר"ח כג"ל מותר לכהנים ללכת לח"ל
בשביל כחורה דלא כהרב המשיב כ"ל

אלא אף לדעת החוספות דלא הותר רק מלוא החשובות כגון
ללמוד תורה ולישא אשה ולהליל מידם נלענ"ד לדון דגם
לסחורה כיו מלוא חשובה דכנס מצואר בחוספות כבורות דף כ"ט
דאע"פ שדקדקו מדנקט ללמוד תורה ולישא אשה ולדון ולפרט
בין העכו"ם מפני שהוא כמליל מידם משמע דוקא בני שכן מלוא
חשובות כמשמע במגילה וכי מ"מ הודו החוס' שם דיש מלוא
דלא נקט ההם בבאי ברייתא ואפ"כ מותר לעומאות בשבילה וביינו
הא דחניא בצרכות דף י"ט דבבבאין עם האכל לנחמו בבאין עמו
בעומאח מפני כבודו אלמא דלאו דוקא ללמוד תורה ולישא אשה
וכי אלא כ"ה מלוא אחרות שיש להם חשיבות כהני וכהשיות של
באי בבאין עם האכל הוא משום דכיו כבודו של האכל כדחיתא
בגמ' והיו בכלל גדול כבוד הצריות.

ולפיכך אין זה נגד שיטת החוס' אם נאמר דגם לסחורה מותר
ללכת לח"ל ולעמאות בעומאח דרבנן דהא לפי"ד ר"ח
דכולך לסחורה מקרי כולך לדבר מלוא ויליף לה ממה שאמרו
בקידושין דף ל' ראה חיים זו אומנות ואמרינן גמי בצ"מ דף ל'
והודעת להם את הדבר זו בית חייבם ופירש"י שיתיו מן האומנות
אלמא דהעוסק בסחורה כיו בכלל נהנה מייגיע כפו כמו אומנות
וגם עליו אמרו גדול הנהנה מייגיע כפו יותר מיראת שמים וכ"כ
בשאר בית יעקב סי' ל"ה בד"ה וגם יש לפקפק וכו' ח"ל ע"כ
טעמו של ר"ח משום דנהנה מייגיע כפו וגדול הנהנה מייגיע כפו
וא"כ לפי"ד ג"כ מלוא דאורייתא היא מהא דאמר' במס' צ"מ פ'
אלו מלאות דף ל' אהא דחני רב יוסף והודעת להם זו בית חייבם
ופירש"י שם ללמד אומנות אלמא מלוא מן החורה היא ללמד
אומנות לכהנה מייגיע כפו ה"ל לסחורה חשיב ג"כ בית חייבם א"כ
גם יליאח לדרך הוא ג"כ מן החורה עכ"ל הבית יעקב וכפי הנראה
לא הי' לפני הבית יעקב בלאתה שעה רק מ"ש העור כס' רמ"ה
בשם ר"ח ולא מ"ש המדריכ' צפ"ק דשבת שאלמלי כן הי' רואה
בשרית בעלמו למד ויליף למלתי מ"מ"ש והודעת זו בית חייבם
וא"כ ודאי מלוא חשובה לא פחות מכבוד האכל דאף אם הוא בכלל
מה שאמרו גדול כבוד הצריות ומשום זה מקרי חשוב כמו לימוד
תורה שיעקר חשיבותו יותר משאר מלוא הוא משום שאמרו צו גדול
התלמוד שמביא לידו מפעל כדמשמע בתוס' כבורות כג"ל הלא גם
בנהנה מייגיע כפו אמרו גדול הנהנה וכו' וממילא הוא ג"כ בכלל
מלוא החשובות.

ואמנם דעל מ"ש הבית יעקב שהנהנה מייגיע כפו הוא מלוא
דאורייתא מחמת קרא דהודעת זו בית חייבם יש לגמגם
בה דאף אם נאמר דדרשה גמורה היא ולא אסמכתא בעלמא מ"מ
אין לקרוא לה מלוא דאורייתא מכיון שלא נאמרה מפי הגבורה
דרך עתה יתרו היתה אע"פ שזכר יתרו ויבוסף פרשה בתורה מ"מ
לא עדיף מתקנת משה שתיקן להם לישראל שיביי קורין בתורה
בנועדים וילפינן לה מקרא דוידבר משה וגו' ואפ"ה לא מקרי רק
תקנה ולא דאורייתא כמו שהוכיח המחלית השקל בריש סי' קל"ה
ואכמ"ל — שוב זכרתי שהרמב"ם בספ"מ שורש צ' כתב שהבב"ג
שמה בכלל המלוא ביקור חולים ונחום אכלים וקבורת מתים
בעבור הדרש הנזכר באמרו יתברך והודעת להם את הדבר ולכו
בה וכו' עכ"ל משמע דס"ל להבב"ג דכל הנדרש מהאי קרא למלוא
דאורייתא יחשב ואף הרמב"ם לא דחה דבריו אלא משום דס"ל
דכיון דאינו פשעי דקרא רק דרשא בעלמא אין למנותה בכלל
המלוא פי"ש וכ"כ בת"ר יונה צ"י מי שמתו דניהום אכלים שהיא
בכלל גמילות חסדים מ"ש דאורייתא הוא דילפינן מוהודעת וכו'
פי"ש ולפיכך דקדו דברי הבית יעקב אכן הרמב"ן ז"ל שם בשורש
א' השיג על הרמב"ם דהבב"ג לא על הדרש דהודעת להם וגו'
קסדר אלא אקרא דוהלכת בדרכיו שהוא מ"ש באמת ואח"כ כתב
הרמב"ן ז"ל ח"ל ולפי דעתי עוד כי אין ראוי למנות שום מלוא
מפסקו והודעת להם וגו' משום כי אזהרת יתרו למשה רבינו בה

לו להודיע אותן לישראל ולדרוש להם שיביי ארזים באלו המלוא
חמיד כדי לשכן בנייהם אכבה אחוה שלום ורעות כי בכך
יתמעטו התרעומות והדינין ביניהן ולא יתערכו למשפטים בכל
עת חה מעלחו אליו וגם כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום כמו
שהזכיר והודעת להם זו בית חייבם ופירשו שילמדו אומנות ויהיו
ממנה כי בה ג"כ יתמעטו הגזילות והדינין ואין מי שיביא זו בחשבון
המלוא עכ"ל הרמב"ן ז"ל חה כמו שכתבתי.

אך מ"מ שמעין מהאי קרא שרצונו של המקום הוא שיעסקו
אדם בפרנסתו דאע"פ שיתרו אמרה בדרך ענה עובד מ"מ
כיון שכתבתי עלתו בתורה ע"כ הסכים הקב"ה על ידו אלא שלא
נחתיבו בה מן החורה בחיוב גמור כמו התרי"ג מלוא אלא הוא
כמו גמילות חסדים ביקור חולים וניחום אכלים שאף הם מי שאינו
מקיימן ל"ה בעובר על מלוא עשה אכל אם מקיימן שכן גדול
מסתם מ"ש שאוכל פירותיהן בעו"כ"ז וקרן קיימה לעו"כ"ז וכך היא
גם הנהנה מייגיע כפו כמ"ש יגיע כפך כי תאכל אשריך וטוב לך
ופירשו חז"ל אשריך בעו"כ"ז וטוב לך לעו"כ"ז וממילא אם מפני
כבוד אכלים [שענינו נחום אכלים כמ"ש המכרש"א בחדא"ג
כחובות דף ס"ט ע"כ גבי ענין שאכל מיכס בראש שזכו לנחמו
שישכח נשרן] אמרו שמוחר לכהן לעמא עומאח דרבנן וללכת לח"ל
קרוב בדבר מאוד לומר דה"ל לסחורה.

ומהא דאין העוסק בסחורה פטור מן המלוא אין ללמוד כלל
דכ"ה דלא התירו בשבילו גם עומאח ח"ל שברי גם
בעוסק בכבוד אכלים לא מפטר מן המלוא כדחנן בצרכות שם
העומדים בשורה הפנימיים פטורין והחילונים חייבים והלא גם
החילוניים עוסקין בכבוד האכלים כדמוכה מהא דחניא בצרייתא
דמייתי בגמ' שם שורה הרו"ה פנימה פטורה ושאינה רואה פנימה
חייבת ר' יהודה אומר הבאים מחמת האכל פטורין מחמת ענין
חייבין אלמא דלח"ק גם בבאין מחמת האכל החילוניים חייבין ולא
פטרו רק את הרו"ה פני האכל שהם מנחמים את האכל בדבריהם
שנשמעים לאכל ע"י הזה במאירי שם משא"כ החילוניים שאינם
מנחמים רק עומדין חייבין אע"פ שבאו מחמת האכל וכו' ודאי
דגם החילוניים קטבדי מלוא במה שעומדין עם האכל לכבודו ולא
גרעי מאותן שבאין עם האכל דאמר' שאם בא האכל בעומאח אף
הכהנים בבאין עמו בעומאח משום כבודו וצפרע לפי גירסת הרי"ף
דדברי ר' יהודה אם מחמת האכל פטורין ואם מחמת כבוד חייבין
וע"י בת"ר יונה שם שמביא צ"י פירושם לפי פי' ה"ל קאי אפנימיים
דלח"ק גם בבאין מחמת כבוד פטורין ול"י יהודה חייבין ולפי פי'
ה"ל קאי אהחילוניים דלח"ק גם בבאו מחמת האכל חייבין ולר"י רק
באו מחמת כבוד חייבין וע"י במאירי שם שפירש כפי' ה"ל ויביז
שעמא למה לרבנן גם בבאין מחמת כבוד פטורין הואיל והם
ראויים לנהם ר"ל שדבריהם נשמעים לאכל עכ"ל וא"כ בין לפי ה"ל
ובין לפי ה"ל מוצא דבבאין מחמת כבוד דלכ"ע לא מפטרי מן
המלוא אמר' דבאין עמו בעומאח משום כבודו אלמא דאין זה
חלוי בה אלא אף שאין המלוא חשובה כ"כ שיביי העוסק בה פטור
מן המלוא אפ"ה התירו בשבילה לכהן ליקב בבית הפרס דרבנן
ה"ל יש לומר דכ"ה הולך לסחורה אע"פ שלא נפטר מן המלוא
התירו לו עומאח דרבנן.

וטעמא דמלוא למה בעוסק בסחורה לפי"ד ר"ח דכיו מלוא לא
מפטר מן המלוא הנה לפי"מ שכתבנו לעיל דאע"פ
שר"ת למדו ממה שדרשו והודעת להם וגו' זו בית חייבם אין זו
מלוא חייבית אלא מלוא של רשות לכחורה א"ש בפשיטות דהא
אמר' בסוטה סו"פ משנה מלחמה דמלחמה למעוטי עכו"ם דלא
לייתי עליהו פליגי בה רבנן ור' יהודה דרבנן קרי לה מלחמת
רשות ור"י קרי לה מלחמת מלוא וקאמר בגמ' דנפ"מ לענין עוסק
במלוא פטור מן המלוא ומדקאמר האי נפ"מ ולא קאמר דנפ"מ
הא גופא אי הוי מלוא או אינו רק רשות מוכח דבהא לא פליגי
רבנן אר"י דכיו מלוא ולא רשות גמור ואף ר' יהודה לא פליג על
רבנן שאין בדבר חובה אלא רשות אלא פליגי אי מלוא של רשות
פטור מן המלוא כמו מלוא שנחובה או אינו פטור כמו רשות גמור

להשיב אצורה לכל הכא עיקר כוונתו להשכר עבד המג"א וא"כ עוסק בסחורה נמי ודאי עיקר כוונתו הוא כדי להשכר דסחמא דמלחא גם אם לא היה מלחא היה עוסק להרוויח ואף אם יתכן שיש יחידים סגולה שלולה המלחא לא היו עוסקין בסחורה אבל מ"מ רוצה דרובא לאו בשביל המלחא עושין ואף אם מחכונין למלחא מ"מ אין עיקר כוונתו לשם מלחא.

ועפ"ז יש לישב קושיה הבית יעקב על שיטת ר"ת מהא דאמרי בצרכות דף י"א וסוכה דף כ"ה בשבדך צביהך פרע לעוסק במלחא וצלבךך בדרך פרע לחתן (חסר).

סימן עב

ב"ה. לכבוד מאן דלא דענא לי אך מכותלי מכתבו ניכר דשונה הלכות הוא הלכה למעשה כראוי, כה"ר יהושע הכהן גרוס בשיבת בית מאיר בבני ברק.

בדבר אשר נסתפק בענין סמיכה גאולה לתפילה אם זה הוא דין בגאולה שצריך לסמיכה לתפילה שלאחרי או שמא הוא דין בתפילה כשמתפלל שצריך לסמוך גאולה אלה, וכתבתי בזה הלשון על פוס ריבטא משמע מהא דלקמן סי' קי"א דדין הוא בגאולה ולא בתפילה דהבית ה"ה משנה ברורה" עטמו של הבי"ה דהא דסמיכה גאולה לתפילה משל לאוהבו של מלך שצא דופק על פתח המלך ויאלץ המלך לקרואו ואם רואהו המלך שהפליג ויכל לו אף הוא מפליג ושוב אינו מחקרב אליו כשחזר ודופק, כך הוא במפסיק בין גאולה לתפילה עכ"ל. ומה למד שדין הוא בגאולה שצריך לסמיכה לתפילה ועפ"י כתבתי דמסתברא מילתא דבשהאיר המלך ודין דעתה לאו זמן ק"ש הוא שוב ח"ל לחשוב כשהולך להתפלל לסמיכה גאולה לתפילה עכ"ל.

ובמכ"ת טעם דמיונו דלדברא משם מוכח שדין הוא בתפילה שצריך לסמיכה לגאולה לפי שגאולה היא רק בצחינה דופק על הדלת שיתקרב אליו המלך וישמע הפתחו ואם רואה המלך שהפליג ולא התפלל מיד אף הוא מפליג ושוב אינו מחקרב אליו לשמוע הפתחו הרי דלורך התפלה היא שהצא סמוכה לגאולה.

וגם מה שכתב שהמשנה ברורה הביא עטמו של הבי"ה דהא דסמיכה גאולה לתפילה במחכ"ת לא דק דהבי"ה לא הזכיר טעם זה אלא הטור שם מציאו, רק המשנה ברורה מדעת עצמו מפרש בן מה שכתב הבי"ה שם בלאו הא קרא דיענך ה' ציוס זרע וגו' צריך לסמוך גאולה לתפילה ומסביר המשנה ברורה דהיינו מחמת המשל למלך וכי שהביא הטור ומקורו בירושלמי הביאו גם רש"י בצרכות דף ד' ע"ב ורש"י ז"ל מסוים אלא יהי' אדם מקרב להקב"ה אליו ומרבה בשבחיו וקילוסין של יציאת מצרים וכו' מחקרב אליו וצוודו קרוב אליו יש לו לחבוב זרכיו עכ"ל רש"י ז"ל הרי כמו שכתבתי דלורך התפלה הוא להסמיך הגאולה לתפילה.

אמנם הרבנו יונה בצרכות דף ד' כתב לפרש מה שאמרו אחריו בן עוב"ב זה הסומך גאולה לתפילה דהיינו משום שכשמצריך יציאת מצרים ומתפלל מיד מרבה וכו' ומכיר הטובה והגאולה שגאל אותו הצורה ושכח עבדו ועובד אותו וכו' עכ"ד, לפ"ז משמע לכאורה דהתפלה צאה לחזק שבה הגאולה שאמר שמרבה שמאמין בה' ומכיר הטובה והגאולה ושכח עבדו של הקב"ה. אך נראה דודאי מודה רבינו יונה שעיקר טעם הסמיכה הוא כמ"ש בירושלמי בג"ל משל למלך וכי אלא שהוסף בה עוד ענין אחד שצבצבו זוכה לעוב"ב אבל אין זה עיקר הטעם של המלחא להסמיך גאולה לתפילה ועי"ש ברבינו יונה עוד טעם אחר שצבצבו זוכה להיות בן עוב"ב.

גם מה שחדשתי דאם דין הוא בגאולה המתפלל קודם שהגיע זמן ק"ש ח"ל לחשוב לסמיכה גאולה לתפילה הנה גם אי דין הוא בתפילה י"ל בן דלא חייבונו חכמים להסמיך גאולה לתפילה אלא

שאינו מלחא כלל ופי' בנתיבות סי' ע"ב סק"ע שהביא ג"כ ראי' דמלחא שאינה חיונית רק רשות לא מפטר מן המלחא והיינו כרבנן ונלפנ"ד לומר דגם הא דפליגי רבנן ורי יהודה גבי העומדים בשורה דרבנן אמרי הכראה פנימה פטורה ושאינה רואה פנימה חייבת ולרי יהודה בבאין מחמת האכל פטורין מחמת עמקן חייבין ופירש"י מחמת עמקן ולא מחמת כבוד שלא צאו לנחם אלא לראות את המלחא עכ"ל משמע דבא ר"י למימר דגם בחיטויים אם צאו לנחם אע"פ שאינם יכולים לנחם כיון שעכ"פ כבוד הוא לאכל בעמידה שם פטורין דליכא למימר דהפנימיים קאי ואחא למימר דכשלא צאו לנחם אלא לראות אף הפנימיים חייבים דא"כ לאחא ענין הולך רש"י להאריך ולומר "ולא מחמת כבוד" מי לא סגי בזהו שלל צאו לנחם וכי ח"ו דעיקר חידושו של ר"י הוא דכשצאו מחמת כבוד אע"פ שאינם יכולים לנחם מכיון שהם חיצוניים אפי"ה פטורין יש לומר דאלו רבנן ורי"י לעשמייהו בסוכה בג"ל דרבנן ס"ל דלא מפטר מן המלחא אלא כשעוסק במלחא חיונית ולכן אותן שעומדים בשורה הפנימיים שחייבים הם לנחם את האכל דאף כי מי שאינו הולך לנחם אבל אינו כעובר על מ"ע כמו שכתבנו לעיל מ"מ מי שעומד בשורה אלא האכל ודאי חיוני מחייב לנחמו מדאורייתא או מדרבנן לכל מר כדאית לי לכן לכ"ע פטורין מק"ש וכל המלחא שכתורב משא"כ אותן שאינם עומדין בשורה הפנימית ואינם עומדין לנחמו אלא לכבודו הנה מלחא זו לכבודו בעמידה שם אינה חיונית דאם אינו עומד שם לא קעבר מידי אלא שלא קיים מלחא כיבוד האכל דהוי רק מלחא של רשות דומיא דמלחמה למעוטי עכ"ל דלא ליימי עליהו לכן ס"ל לרבנן דחייבין במלחא כמו ההם ורי יהודה לעשמי דס"ל גם ההם דמקרי עוסק במלחא שפטור מן המלחא.

אלא דא"כ שוב נצטרך לומר דלרי יהודה העוסק בסחורה פטור מן המלחא וזה תמוה כמו שטען הבי"ה באו"ח סי' רמ"ח דא"כ בעלת כל העולם מן המלחא ורואית בסי' הולך חיים להגר"ח קא"ע ז"ל בסי' י' סוד"ה ומ"ש עוד ר"מ שני ג"כ בזה דפטור הולך לסחורה מן המלחא משום דממי למעוטי עכ"ל דלא ליימי אף נראה דעתו שם דלרי יהודה הוי למעוטי עכ"ל מלחא גמורה ועדיפי מחחורה שאינו מלחא גמורה ולפנ"ד קשה לומר בן כמו שכתבנו לעיל דא"כ לימא דנפ"מ בזה אי הוי מלחא גמורה או מלחא של רשות ועוד קשה מנ"ל לרי"י הא מלחא גמורה למעוטי עכ"ל דלא ליימי וכי תימא דיש לו ראי' מה"ב א"כ מ"מ דרבנן דפליגי עלי' וכל כה"ג הו"ל לגמי לפרש במאי פליגי אלא ודאי כמו שכתבתי דדין לרי יהודה ודין לרבנן לא הוי רק מלחא של רשות ולא פליגי אלא לענין עוסק במלחא פטור מן המלחא אי לרשות גמור מדמיין לה או למלחא גמורה מדמיין לה וא"כ אף עוסק בסחורה נמי ינמא לרי יהודה דלמלחא מדמיין לה ופטור מן מלחא אחרת. **איברא** רי יהודה לשיטתו בלא"ה לק"מ דכבר העירו האחרונים ראי' לרי"ת מהא דאמרי במו"ק דף י"ד ע"א אהא דפליגי רבנן ורי יהודה בזהב ממדינת הים דת"ק ס"ל דמותר לגלה במועד ורי"א לא יגלה מפני שיהא שלא ברשות אמר רבא לשוע ד"ה אסור למזנות ד"ה מותר לא נחלקו אלא להרווחה מר מדמי לי כלשונם ומר מדמי לי כלמזנות וקו"ל כרבנן אלא דלהרווחה נמי מלחא היא וא"כ לרי יהודה דס"ל דלהרווחה כלשונם ע"כ ס"ל דסחורה לא הוי מלחא כלל אלא רשות גמור לכן שפיר גם לדודי לא מפטר מן המלחא.

אך לקושטא דמלחא אומר אני שאפילו אם סחורה הוי מלחא גמורה וכדעת הבי"ה דהוי מלחא דאורייתא נמי דדין הוא שהעוסק בה לא מפטר מן מלחא אחרת שבה כתב רש"י ז"ל כוצא במג"א סי' ל"ח סק"ה דהא דאמרי בסוכה דף כ"ז דתגרי תפילין ומזוזות פטורין מן המלחא מייירי בלוקחין כדי להמציאן למכור למי שצריך לכן ודו"ק מהא המג"א שאם עושה כדי להשכר לא מקרי עוסק במלחא וקשה המג"א מהא דמשמע בגדרים דף י"ג. דמתחיל אצורה הוי עוסק במלחא אע"פ שנטעל שר ותירן דהם אינו נטעל אלא שר צעילתו אי נמי ההם עיקר כוונתו

אם קרא ק"ש ואמר גאולה אז נריך להסמיך אליה הפלה וכ"כ רש"י
בברכות דף ל' ע"א ד"ה עריה לי מילתא וכו' ומשום מסמך גאולה
לחפלה כיון דמנל קודם ק"ש לא קפדי עכ"ל אך הלא מסקינן בגמ'
שם לא חזינא לכו לרבנן קשישאי דעבדי הכי ופירש"י שיקדימו
חפלה לק"ש הלכך כיון דממתין מחפלה עד זמן ק"ש מנחם להסמך
חפלה אחר גאולה עכ"ל מבואר דאין נכון לעשות כן להקדים חפלה
לק"ש אף שלא הגיע עדיין זמן ק"ש אלא ממתין מחפלה עד שיגיע
זמן ק"ש ואפשר דזכו הטעם כדי שיסמיך גאולה לחפלה.

וכן לא הכנינו מה שכתב ב"ה ומתלבט אני בזה קשות להלכה
למעשה דרך הוא בשכונתו שמשכים אדם לפעול ולעבודתו
ומתפללים לעתים קודם הנך החמה אי עובי המה עושין ואם יש
למחות בידם עכ"ל הלא המעשה ברורה בציאור הלכה כי פ"ע לא
קאמר רק שאי אפשר להתפלל חייב משיאור דהא נריך לקרות ק"ש
וברכותי דזידכו צעיק דוקא עד שיכיר את חצירו ברחוק ד' אמות
ולכא סמיכות גאולה לחפלה אצל אחר שהגיע הזמן משיכיר חצירו
ד"א אעפ"י שהוא קודם הנך החמה שפיר יכול לקרות ק"ש וברכותי
ולהסמיך גאולה לחפלה ואי משום דמתפללין קודם הזמן חפלה
שהוא בנך החמה והם מתפללין קודם הנך החמה אין זה תלוי צעיק
סמיכות גאולה לחפלה ששאל ע"י ב"ה וגם הלא מבואר בפוסקים
דבשעת הדחק כגון שצריך להשכים ללכת לעבודה וכו' להתפלל חייב
בעמוד השחר ואולי לישנא דאחקל לי וכוונתו שמתפללים קודם
שיכיר חצירו ברחוק ד"א שאז עדיין אין זמן ק"ש וברכותי ואינו
יכול להסמיך גאולה לחפלה אצל אדם כן הו"ל לשאול על מנהג זה
מחמת שקורין ברכת ק"ש לפני זמנו ואין זה תלוי בסמיכות גאולה
לחפלה סוף דבר אין אני מבין שאלתו כלל.

והנני דושי"ה ומצרכי כנע"ס

יהושע מנחם אהרנברג

סימן עג

ב"ה עש"ק.

שלום לכבוד ידידי הגה"צ המפורסם שלום יש היש רובין
שליט"א האדמו"ר מציעשגוב יצ"ו.

(א) קבלתי קונטרסו היקר בדבר אשר אמרו חכמים סד
אדם את ביתו ומשייר בו אמה על אמה והעולם
אינם מזהרין בזה רק המדקדקן עושין אחר היכר לחורבן ולימד
מעכ"ת שליט"א זכות עפ"י שחידש מדעתו ומלא כן בשמ"ת מגדל
השן שמתד לומר דכל שאינו בונה הבית לדור בו בעצמו רק
להשכירו או למכרו ולריך הוא ליפוחו כדי שיקפלו עליו קונים
שפיר דמי וממילא הקונה ממנו ח"ל לקלפו כיון שנעשה בזה
וכיון שעפ"י רוב לא דרו בביתם שבו בעולםם ובפרט צננין אבנים
שרבים היו מזהרין שלא לבנותו בחו"ל מחמת טוואת ר"י החסיד ז"ל
לכך לא היו לריבין לשייר אמה על אמה עכ"ד ויפה העיר.

ואף כי במגדל השן נראה כמסתפק בדבריו ק"ת אצל לפענ"ד
קלע אל האמת שכרי כחז הטור באו"ת סי' תק"ס צו"ל
משחרב הבית הקני שכלל דבר שמחה שיהי זה זכר לחורבן הבית
וע"כ אמרו סד אדם את ביתו וכו' עכ"ל משמע דוקא בדבר שמחה
ואין צננין בית שמחה רק בשבונה אותו לעצמו לדור בו אצל אדם
בונה אותו כדי למכרו או להשכירו מה שמחה איכא לה עפי
מקצתו בבונה בית לחצירו כדי שיבוא בשכרו וכבר דמיו כצו"ל
בענין הא דאיתא בסי' רכ"ג בבונה בית חדש מצרך שהחייט וכתב
בה"י רעק"א דכל זמן שלא קבע מחזה ל"ע אדם יברך דהא אינו
יכול לדור בו קודם שיקבע בו מחזה והשיג עליו בסי' תורת חיים
הא בבית אדם נגמר הבית שנקרא בית חדש מה הוי שעדיין מחויב
הוא במחזה אשר אינו תלוי צננין הבית דגם דבר בבית שאינו שלו
מחויב במחזה דדירה הלא מלתא ואע"י מי שונה בית חדש ולא

התחיל לדור בו רק שכרו לעכ"ס לא יברך לחממה הלא זכר לבנות
בית חדש עכ"ל וכתבתי על הגליון שם צו"ל ואני חמה על תמיהתו
כי לפענ"ד פשיטא להיפך דאין בברכה רק על שונה לדור בבית
שלו שזו שמחה הוא לו אצל אדם לא התחיל לדור בו רק להשכירו
לאחרים לשמחה מה זו עושה הרי הוא בבונה בית ולא חנכו וא"כ
אחר חנכו דאע"י מי שונה בית לאחרים נריך לברך ואי משום שיש
לו בית שמכנים לו כסף אין זה אלא כסותו בביתו דאע"י מי
שונה בית ע"מ למכרו או להשכירו לאחרים חייב לברך עפי
ממנו שקנה סחורה ע"מ למכרה לחממה אלא ברור שאין בברכה
רק על הדירה שונה בבית שלו שזה שמחה הוא לו עפי ממנו שדר
בבית של אחרים בשכירות ושפיר מסתפק רעק"א ז"ל דשמה כל
זמן שאינו רואי לדירה מחמת מלות המחזה וכן בכלים חדשים
שעדיין אינם ראויים לשימוש מחמת שלא נעבדו עדיין אין השמחה
בשלימות וא"ל לברך ואף שבי' צע"ע שם דמשעת הקנין נריך לברך
וכי ע"י שמחה הלב שהוא שמח בקנייתו מ"מ נריך להיות ראוי
לשימוש בשעת קנייתו לפימ"ש המג"א שם ועפ"י דבריו מסתפר
הגרעק"א אצל מ"מ גם להע"י שם עיקר בברכה הוא על הנאה
שיהי' לו לשמשותש בו אלא שא"ל שחייב ההנאה ניכרת מיד אצל
עצם הקנין והצננין אינו דבר של שמחה וממילא לענין כ"ד מסתבר
דאין החיוב לשייר אמה על אמה אלא משום השמחה שידור בבית
זה משא"כ בשבונה ע"מ למכרו או להשכיר.

ונלענ"ד דה"ה מה דאיתא בסי' הקנ"א סי' דמשנכנס אב
ממעטין צננין של שמחה כגון צננין של ציור וכיוצא נמי
דוקא אדם בונה לעצמו אצל כדי למכרו או להשכיר שפיר דמי ומ"ש
המג"א שם בשם הר"ן דכל צננין שא"ל לו רק להרווחה בעלמא אסור
היינו להרווחה בית דירתו ח"פ.

(ב) אך מ"ש דגם הקונה או השוכר מה שונה כדי למכרו
ולהשכיר פטור ל"ע לפימ"ש בתשרי הריב"ש סי' תל"ח
דמה שנעשה על הסתם בשביל מי שיראה לקנות הרי הוא כמו
שנעשה בשבילו ביחוד כגון מי שביעל איסור כדי למכרו הוי לכל
הקונים כמו שנעשה בשבילם ע"י"ש ולפיכך לא דמי לנעשה בזה
קודם החורבן או שנעשה ביד עכ"ס ולקחה היינו דא"ל לקלפו
דשאני הכא דכל מה שלא הי' נריך בבונה לשייר אמה משום שלא
נעשה בשבילו אלא בשביל הקונה או השוכר אצל הקונה או השוכר
אלמלי הי' יודע שהוא יקנה או ישכור את הבית הזה לאחר שיגמר
אפשר שהי' עליו לזוה לאה שבויה שישיר אמה דמאחר שדעתו
לדור באותו בית שמחה הוא לו שידור בבית נאה וממילא גם אם
לא ידע כיון שצננה הבית סתם לכל מי שיראה לדור בו והוי זה
שדר בו כצננה הבית בשבילו נריך לקלפו וממילא נפל ג"כ מה
שהבוסף במגדל השן לנמק שם ח"ל ובפרט אדם המשכיר אינו ברור
לו שידור בו ישראל ויכול להיות שישכיר לאדם נכרי שזה ודאי
נקרא עושה בזה עכ"ל זה ג"כ אינו מושיל אלא שלא לחייב את
המשכיר בבונה לשייר אצל זה ששכרו אכתי לא מפער בכך דמאחר
דאגל"א מלתא דהוא שוכרו ולא עכ"ס הוי כצננה בשביל ישראל
כדמוכח מהר"א שהביא הריב"ש שם מהא דאמרי בעירובין דף מ'
ע"א גבי האה מחוץ לחומה בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר
דאם בנה גם בשביל למכור גם לישראלים שיראו לקנות מהם הרי
הוא כבא להם ביחוד אע"פ שצננה גם בשביל עכ"ס שיראו לקנות
כדאמרי בהם גבי ההוא ליפחא דאחי למחאה וכו' ע"י"ש ובאמת
מה"ש יתכן דגם אדם קנה הבית מעכ"ס שצננה כדי למכור נמי
חייב לקלפו ולא אמרו דפטור רק כשלקחה מעכ"ס שצננה לעצמו.

(ג) וגם מ"ש במגדל השן היתר לשוכר שלא יטער לקלפו מה
שעשה המשכיר אפילו עשה באיסור הואיל והוא לא
זכה בדבר זה דהשוכר אין לו רשות אלא לדור ולהכניס חפציו
ולשחמם בו והדירה בעצמה הרי חזקין דאין בו איסור שהרי אדם
נעשה בזה רשאי להשתמש בו ולקיימו וכיון שכן הדירה בזה
והכותלים ח"כ מה לו בכך עכ"ל אין זה נכון לפענ"ד לפי הג"ל
דשמחה הדירה נאה היא הגורמת לעשות לו זכר לחורבן ודאי אין